

MEDRESELERDE EĞİTİMSEL BİR GEÇMİŞİ OLAN KİŞİLERİN MEDRESE EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Ahmet YAYLA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ahmetyayla33@gmail.com

Özlem ALAV

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, ozlemalav@yyu.edu.tr

Esra KAZANCI

Milli Eğitim Bakanlığı, dtkazanci65@gmail.com

Mehmet Şirin DEMİR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, ozlemalav@yyu.edu.tr

Mehmet Emin USTA

Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, mehmeteminusta@gmail.com

Makale Geliş Tarihi: 25.01.2017 Makale Kabul Tarihi: 24.08.2017

Özet

Bu çalışmanın amacı, medreselerde eğitim görmüş kişilerin medrese eğitimine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Nitel bir çalışma olan bu araştırmanın verileri, bireysel görüşme yoluyla elde edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, 8 kişiden oluşmaktadır. Çalışma grubunun katılımcıları, formal eğitimin yanı sıra medrese eğitimi almış kişilerdir. Bu kişilerin 4'ü Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde akademisyendir. Çalışma grubunun diğer katılımcılarından 3'ü halen medrese eğitimi veren 3 hoca'dır. Son katılımcı ise yine medrese eğitimi almış 1 tüccardır. Verilerin çözümlemesinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre medreseler, günün koşullarına uymamaları ve resmi bir eğitim kurumu olarak tanınmamalarından dolayı bazı eksikliklere sahiptirler. Fakat asırlarca bir eğitim kurumu olarak topluma hizmet eden medreseler, yöntem, değerlendirme ve topluma olan katkısı açısından Batıda halen uygulanmakta olan bazı alternatif eğitim uygulamalarına benzemektedir.

Anahtar Kelimeler: Medrese, alternatif eğitim, müderris, ders programı.

MADRASAH EDUCATION BASED ON THE VIEWS OF PEOPLE HAVING SUCH A BACKGROUND OR GRADUATION

Abstract

The aim of this study was to reveal the views and opinions of the people who had been educated in madrasahs about their education in them. The data of this research, which is a qualitative study, were obtained through individual interviews. The study group consisted of 8 individuals; 4 of them academicians, who were educated in madrasahs apart from their formal education and who were still working in the Faculty of Divinity of Yüzüncü Yıl University, 3 professors who taught in madrasahs and 1 tradesman who was trained in madrasahs. Content analysis was used to analyze the data. According to findings obtained from the survey, individuals who were educated from madrasahs reflected some educational incongruence due to noncompliance with the means and modes of the day and due to the fact that madrasahs were not being recognized as formal educational institutions. However, for centuries, madrasahs which served as prominent educational institutions, to some extent, are to be considered as alternative educational institutions still practiced in some parts of the world in terms of method, evaluation and the contribution they make to education.

Keywords: Madrasa, alternative education, muderris, syllabus.

Giriş

Medreseler, disiplinlerarası postülat ve bakışaçları üzerine temellendirilmiş din bilimlerinin öğretiminin gerçekleştirildiği ve bireylerin tinsel, ruhsal, zihinsel süreç ve mekanizmalar üzerinde olumlu pedagojik etkiler yaratan eğitim kurumları olarak bilinmektedir. Bu kurumlar tüm ortaçağ boyunca dini ve bilimsel hayata damgalarını vurdukları gibi halen etkileri devam etmektedir. Tarihsel olarak süregelen dinsel, kültürel mirasın birtakım epistemik (bilgi felsefesi) değerler ve bunların birbirleriyle olan epistemik-ontolojik ve diyalektik ilişkisi ve etkileşimi sonucunda ortaya çıkan bireysel özellikler ve pedagojik yapılandırmalara temel teşkil eden medrese eğitimi, bu yönüyle de dikkate değerdir. Medreseler, olumlu katkıda bulunmaları yönüyle araştırmaların ilgi odağı haline gelmiş ve önemli eğitimbilimsel sonuçların, bilgi ve bulguların ortaya çıkmasına aracılık etmiş ve her türden modern pedagojik ortam ve bağlamda dile getirilen değerler eğitimine verilen önem ve yapılan vurgu hatırlatıldığında bu kurumlarda benimsenilen pedagojik modalitelerin önemi her geçen gün biraz daha anlaşılacak şekilde takdir edilmiştir (Hardaker & Sabki, 2014). Bu modalitelerin öneminin daha iyi anlaşılabilmesi için çok daha geniş ölçekte örneklemelere dayalı ileri metaanalitik çalışmaların gerçekleştirilmesi zorunlu hale gelmiştir.

İnsanoğlunun bilişsel yapısının, holistik (bütüncül) bir perspektif doğrultusunda ve disiplinlerarası, ilişkisel bir diyalektik çerçevede ele alınarak entellektüel süreçler açısından çeşitli aşkın ve manevi postülatlarla ya da evren ötesi 'ilahî' bir gücün direktif ya da buyruklarıyla daha iyi yapılandırılabilmesi, iyileştirilebileceği, değiştirilebileceği düşüncesi Antik Yunan'a değin uzanmaktadır. Canlı ve cansız varlıkların doğasına ilişkin taksonomik, anatomik ve ontolojik açıklama ve değerlendirmelerde bulunan Aristo, Nicomachean etik felsefesinde kıymet, değer ve erdem ifade eden, güzellik ve derinlik ihtiva eden eylem ya da aktivitenin süregelen kesintisiz ve anlamlı bir aktivite ya da eylem olması gerektiğini ileri sürmektedir. Yine aynı felsefesinde zihinsel yapılandırma için öngörülen belli bir transandantal (Aşkın ya da tasavvufî) eylemselliğin ve belli bir süregelenliğin varlığına vurgu yaparak insanoğlunun eğitimsel, üst-bilişsel (meta-cognitive) ve ahlaksal-bilgesel konum ya da mertebelere yükseltilebileceğini ileri sürmüştür. Antik Yunan felsefesinin postülatlarından esinlenerek insanoğlunun trans-bilişsel realitelerine vurgu yapılarak pedagojik süreç ve mekanizmaların bu şekilde daha da iyileştirilebileceği gerçeğine değinide bulunulmuştur (Sim, 1992).

Bu tür varsayım ve yaklaşımın modern zamanlardaki yansıması ve dışavurumları dikkatleri, yeniden medrese eğitimine yöneltmiştir. Zira eğitimbilimsel kuram ve postülatların geleneksel değerler eğitimine dayalı programların uyarlandığı esas yerler, tüm ortaçağ boyunca medreseler olmuştur. Modern okulun yarattığı kimi çıkmazlar ve eğitimde yeni arayış ve eğilimlerin ortaya çıkışıyla mederselerin önemi daha da artmış, işlevi biçimleri ve benimsedikleri pedagoji modaliteleri daha iyi anlaşılabilir ve çoklu disiplinler arasındaki diyalektiğin

kurulmasıyla, bu kurumların etkileri daha fazla hissedilir hale gelmiştir. Bu kurumların benimsedikleri postülatlar, eğitim-öğretim program ve uygulamalarının yarattığı bilişsel, düşünsel ve kavramsal karşılıklar daha iyi anlaşılmiş ve durum, estetiksel anlamda sağlam bir pedagojik temele oturtulmuştur.

Köken olarak Arapça bir kelime olan medrese, Arapçada okul ya da eğitim alınan yer anlamında kullanılmaktadır (El Arabbiyyetü Lil-Cemi, 2011: 83). Yine, medrese İslam ülkelerinde, İslam dininin kurallarına uygun derslerin okutulduğu yer ve fakülte anlamında da kullanılmaktadır (Akyüz, 2013: 21-22). İslam'ın kabul edilmesiyle birlikte, tüm ortaçağ boyunca eğitim hayatında en çok dikkat çeken eğitim öğretim kurumları medreseler olmuştur. İlk kuruldukları yıllarda genelde Türk-İslam kültür çevrelerinde ortaya çıkmışlardır. Medreselerin ortaya çıkışını Akyüz (2013) iki temel gerekçeye dayandırmaktadır. Birincisi, yeni Müslüman olan kitlelerin İslamı doğru öğrenmesini ve eski dinlerinden kaynaklı yanlışları düzeltme ihtiyacıdır. İkincisi ise, Şiiliğe karşı Sünni İslami öğretiyi yayma politikasıdır. Bu gerekçelere dayalı kurulan medreseler daha sonra her tarafa yayılmış ve ilköğretim üstündeki eğitim öğretim kademelerini tanımlamak için kullanılmıştır (Hızlı, 2008).

İslam'ın kabul edilmesiyle eğitim hayatına giren medreseler, Selçuklular sayesinde birer örgün eğitim kurumu olarak örgütlenmişlerdir (Güven, 2013). Osmanlı Devletinde ise ilk medrese, 1330/1331 yıllarında Orhan Gazi tarafından İznik' te kurulan "İznik Orhaniyesi" olarak da bilinen Orhaniye Medresesi'dir. Bu ilk dönem Osmanlı medreselerinde okutulan derslerle ilgili olarak kesin bilgi olmamasına karşılık ulaşılan kaynaklar o dönem medreselerinde hem akli, hem de nakli ilimlere yer verilen bir program uygulandığını göstermektedir (Öktem, 2004). Orhaniye Medresesi Bursa'nın başkent olmasına kadar zamanının en önemli eğitim kurumu olma özelliğini sürdürmüştür. Bursa'nın başkent olması ile birlikte Bursa'da özellikle Çelebi Mehmet tarafından kurulan Sultaniye medresesi Bursa'nın büyük bir bilim merkezi olmasına büyük katkılar sağlamıştır. Edirne'nin başkent olmasıyla birlikte Edirne'de ve daha sonrasında İstanbul'da medreseler yaygınlaştırılmıştır. Selçuklulardan Fatih dönemine kadar medreseler genel olarak Nizamiye Medreseleri yapısında iken Fatih Sultan Mehmet zamanında medreselerde okutulacak derslerden, müderrislere verilecek maaşlara kadar pek çok konuda değişik konuları içeren bir plan hazırlanmıştır. Fakat Osmanlı eğitim öğretimini en yüksek seviyeye getiren Kanuni Sultan Süleyman'ın önderliğinde açılan Süleymaniye Medreseleri olmuştur. Süleymaniye Medreseleri tıp ve fen ağırlıklı eğitim verilen kurumlar haline getirilmiştir. Medreselerde önceleri matematik, felsefe (hikmet), astronomi gibi müspet ilimlerde okutulmaktaydı. Fakat özellikle Kanuni Sultan Süleyman döneminden başlamak üzere medreselerde yalnızca dini ilimlere ağırlık verildiği görülmektedir.

Katip Çelebi, Keşfü'z-Zünun adlı eserinde Osmanlı medreselerinde, ilm-i hikmet veya felsefenin 16. asrın sonlarına kadar okutulduğunu ve buna dair Şemseddin Molla Fenari'nin, Kadızade-i Rumi'nin, Hocazade'nin, Ali Kuşçu'nun, Müeyyездe Abdurrahman'ın, Mirim Çelebi'nin, İbn-i Kemal'in ve Kınalızade Ali

Efendi'nin eserleri bulunduğunu kaydettikten sonra, bazı şeyhü'l islamların dini akidelere ters düştüğünü iddia ederek felsefe eğitimini yasakladıklarını ve yerine zaten medreselerde okutulan "Hidaye" ve "Ekmel"i koydurduklarını, bunun da Osmanlı medreselerinin fikri bakımdan gerilemesine sebep olduğunu yazmaktadır (Öktem, 214). Katip Çelebi yine aynı eserinde, sadece dini ilimlerle yetinmenin makul olmadığını, o yüzden de Osmanlı ülkesinde ilim pazarına durgunluk geldiğini ve ismi geçen kitapları okutabilecek kişilerin artık yetiştirilemediğini vurgulamaktadır (Öktem, 2004).

Bir eğitim kurumu olan medreseler, süreç içerisinde ders programı, öğretim metodu, ölçme ve değerlendirmede boyutlarında bazı değişiklikler geçirerek zaman içerisinde varlığını sürdürmüştür. Ancak medreseler çağın ihtiyaçlarını karşılamadığı gerekçesiyle, 03.03.1924 tarih ve 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun birinci maddesi, "Türkiye dahilindeki bütün müessesât-ı ilmiye ve tedrisiye Maarif Vekâleti'ne merbuttur" ifadesi ile Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmış ve o zamanın Milli Eğitim Bakanı Vasıf Bey, 13.03.1924 tarihli genelgeyle medreseleri kapatmıştır (Şanal, 2003). Fakat İran, Endonezya, Doğu Türkistan ve Hindistan gibi ülkelerde medreseler birbirine yakın metot ve müfredatla halen varlıklarını sürdürmektedirler (Timurtaş, 2008).

Osmanlı Devleti'nde mektep ve medrese öğrencilerinin ihtiyaçları, vakıflar ve hayırseverler tarafından karşılanmaktaydı (Taşkın, 2008). Halen bazı yerlerde varlığını sürdüren medreselerin maddi ihtiyaçları hayırseverler tarafından karşılanmakta, öğrenciler ve hocalar bu işten maddi menfaat beklemeden çalışmaktadırlar. Bu durum medrese eğitimine duyulan bağlılık ve samimiyet göstergesi olarak değerlendirilebilir (Timurtaş, 2008). Medreselerde hoca yada müderris olarak anılan öğretmenler, yalnızca eğitim öğretim işi ile uğraşmamakta, aynı zamanda buldukları köy ya da bölgede çıkan herhangi bir bireysel ya da toplumsal sorunları çözmeye de aktif rol oynamaktadırlar. Toplum tarafından saygı gören medrese hocaları, toplumun güvenli ve istikrarlı bir yer olmasına katkı sağlamışlardır (Pilatin, 2010).

Medreselerin Ders Programları

Medreseye başlayıp mezun olana kadar öğrencinin görmesi gereken ve ilim olarak nitelendirilen sekiz ilim ve bu ilimler çerçevesinde bitirilmesi gereken kırka yakın kitap bulunmaktadır. Bu ilimler sırasıyla şunlardır (Yalar, 2008);

- Sarf İlmi (Arapça Kelime Bilgisi)
- Nahiv İlmi (Arapça Cümle Bilgisi)
- Mantık İlmi
- Vad' İlmi (Kelime-Anlam İlişkisi)
- Belagat İlmi
- Münazara İlmi
- Kalam İlmi

-Fıkıh ve Akaid Usulü

Yukarıda sayılan ilimlerin yanı sıra medreselerde yaygın olarak Şafii fıkhı (İslam hukuku), tefsir (Kur'an yorumu), hadis (Hz. Peygamberin söz ve davranışlarını konu alan disiplin), feraiz (Miras hukuku) ve siyer (Hz. Peygamberin yaşamını konu alan disiplin) ilimleri de verilmektedir (Timurtaş, 2008: 34). Medreselerde görülen derslerin içeriğine bakıldığında ilgili müferdatta dini bilimlerin ağırlıkta olduğu ancak Aristo mantığı, hitabet ile Arapça dilbilgisi konularının da yer aldığı görülmektedir. Görülen derslerden hareketle medreselerde verilen eğitimin tamamen İslam dini tarafından şekillendirildiği açıktır.

Alanyazına bakıldığında, Osmanlı'dan günümüze kadar farklı eğitim şekillerinin uygulandığı anlaşılmaktadır. Medreseler bu eğitim şekilleri içinde en önemli yere sahiptir. Bu nedenle yapılandırmacı yaklaşımla birlikte geliştirilmeye çalışılan Türk eğitim sistemi için uzun yıllar boyunca Osmanlı eğitim sistemine hizmet etmiş ve olumlu sonuçlar vermiş olan medreselerin herhangi bir katkı sağlayıp sağlamayacağı yönünde nitel bir çalışma yapılmamıştır. Bu alanda yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğu doküman şeklindedir. Bu yüzden nitel yöntemle yapılan bu çalışma ilgililere medrese eğitimini, buralarda eğitim görmüş kişilerin görüşlerine dayanarak farklı bir yaklaşım olarak tanıtmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı, medrese eğitimini, medrese eğitimi almış ve halen üniversitede akademisyen olarak çalışan hocaların, medrese hocalığı yapan bireylerin ve medrese eğitimi almış bir tüccarın görüşleri doğrultusunda eğitim sistemine tanıtmaktır.

Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde araştırmacının modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve çözümlenmesi ile geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma genel tarama ve görüşme modelinde olup nitel yöntemle veri toplayan bir çalışmadır. Veriler, bireysel görüşme yoluyla elde edilmiştir. Bireysel görüşme, ilgili kişiden ya da uzmandan belli bir konudaki görüşlerine dayanarak bilgi almaktır. Görüşme yöntemiyle, kişilerden bir konuyla ilgili derinlemesine bilgi almak mümkündür. Görüşme, sözlü iletişim yöntemiyle veri toplama tekniğidir (Türnüklü, 2000; Karasar, 1999).

Bu çalışmada günümüzde dini ilimlerin daha iyi öğrenilmesi amacıyla kurumsal kimlikten uzak daha çok bireysel çabalarla, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinin değişik şehirlerinde yer alan medreselerin, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde yer alan okullarda yürütülen faaliyetlere bir katkı sağlayıp sağlayamayacağı hususu medrese eğitimi alan katılımcılara sorularak konuyla ilgili görüşler analiz edilmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmacının çalışma grubunu 8 kişi oluşturmaktadır. Katılımcılar formal eğitimin yanı sıra medrese eğitimi almış ve halen Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat

Fakültesinde görev yapmakta olan 4 akademisyen, medrese eğitimi veren 3 görevli ve medrese eğitimi almış 1 tüccardan oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Çözülmesi

Veriler toplanmadan önce, farklı alanlardaki (Tarih Bölümü, Eğitim Bölümü ve İlahiyat Fakültesi) uzmanlardan konuyla ilgili kimlerle görüşme yapılacağına dair fikir alınmıştır. Çalışmada yer alması faydalı görülen kişilerden görüşme öncesi randevu alınmıştır. Çalışmada yer alacak kişilere uygun olan vakitlerde bireysel görüşme yapılmıştır. Görüşmeler yaklaşık 25 dakika sürmüştür. Görüşme esnasında ses kayıt cihazının kullanılması için görüşmecilerden izin alınmış ve görüşme ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir.

Çalışmada veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu metot hem tam yapılandırılmış görüşme hem de yapılandırılmamış görüşmeler kadar kesin sınırlara ya da serbestliğe sahip değildir. İki eğilim arasında esnek bir veri elde etme yöntemine karşılık gelmektedir (Karasar, 1999; Balci, 2006). Verilerin çözümlenmesinde, içerik analizi kullanılmıştır. Bu yüzden veriler toplandıktan sonra ses kayıtlarındaki bilgiler kodlanıp yazıya çevrilmiştir. Bu doğrultuda katılımcılar; "K" ile kodlanıp kodların yanına birer numara verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için bazı önlemler alınmıştır. Görüşme soruları hazırlanmadan önce konuyla ilgili literatür taraması yapılmış ve çalışmanın amacı doğrultusunda görüşmeye ne türden soruların dahil edilebileceği dair alan uzmanlarından görüş alınmıştır. Bu doğrultuda, görüşme soruları için önce bir soru havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra, çalışmaya hizmet edeceği düşünülen 11 soru seçilip tekrar uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanların fikir birliği doğrultusunda sorular 6'ya düşürülmüştür. Soruların yeterli ve açık olmasıyla katılımcılarla görüşmeye başlanılmıştır. Görüşme esnasında, veri kaybını engellemek için görüşmenin kayıt altına alınacağı açıkça belirtilmiş ve katılımcılara yeterli süre verilmiştir. Katılımcının sorulara net cevap vermediği durumlarda, katılımcılara açıklayıcı sorular yöneltilmiştir. Ayrıca katılımcıların görüşme esnasında çalışmanın kapsamına çıktığı durumlarda katılımcılara bu konuda uyarılar yapılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmacılara yöneltilen sorular ve katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar yer almaktadır. Aşağıda, araştırmacılara yöneltilen sorular, birer başlık halinde sunulmaktadır.

Öğrencinin Medreseye Gitme Amacı

Bu alt başlıkta katılımcılara "Öğrencilerin medreseye gitme amacı nedir?" sorusu sorulmuştur. Katılımcıların neredeyse tamamı, öğrencilerin medreseye kendi dinlerini öğrenme amacıyla gittiğini söylemişlerdir. Ayrıca bazı katılımcılara göre öğrenciler kendi dinlerini öğrenmelerinin yanı sıra fahri imam olma, güzel bir ahlak edinme (K1), iyi bir dil eğitimi alma (K5), önceki dönemde köyde okul olmadığı için

okul ihtiyacını giderme, köyün imam ihtiyacını karşılama, medreseden mezun olan bir imama bilgi açısından halkın daha fazla güvenmesi (K8) gibi gerekçelerle medreseye gitiklerini dile getirmişlerdir. Katılımcılardan sadece bir kişi (K4) kendisinin medreseye gitme amacını iyi bir dil eğitimi, özellikle de iyi bir Arapça eğitimi olarak belirtmiştir. Bazı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmektedir:

“Fahri imam olmak için gittim. İlk başlarda hem dini ilimleri alma hem de camilerde fahri imam olmak için medreseyi tercih ettim. Güneydoğudaki belli mahalleler resmi imam istemezdi, halen de istemiyorlar; çünkü halk resmi imamların ahlaki, dini eğitimlerine güvenmemektedir. İkinci olarak dini ve ahlaki eğitim almak için bizi medreseye gönderirdi (K1).”

“O tarihte okul olmadığı için medreseye gittim. Dini bilgiler almak için. Medreselerde öğrenilen bilgilerin resmi imam hatiplerden daha üstün görüldüğüne inanırdık. Ayrıca o dönemlerde okul yoktu, yol yoktu. İmam hatib liselerine de gidilemiyordu. İmam hatipliler köye gelip hizmet veremiyordu bu yüzden medreseye gidilirdi (K8).”

“Daha önce amaç, ilim öğrenmektir. Yani ilim için öğreniliyordu. Bu amaçla gidildiği için de iyi bir verim alınırdı. Herhangi bir mesleki kaygı güdülmeksizin medreseye gidilir, ilim öğrenilirdi. Buralardaki öğrenciler dinini, diyanetini öğrenir ve eve dönerlerdi. Amaç buydu. Ama daha önceleri örneğin Osmanlı Dönemi'nde medreselere gitme amacı şimdiden farklı olabilir (K2).”

Medreselerde Devam Zorunluluğu

Bu alt başlıkta katılımcılara “Devam zorunluluğu var mı?” sorusu sorulmuştur. Katılımcılardan çoğu, medreseye devam zorunluluğunun olduğunu belirtmiştir. İki katılımcı (K6 ve K7) ise medreseye devam zorunluluğunun olmadığını söylemişlerdir. Bu doğrultuda katılımcıların ifadelerinden bazıları aşağıda verilmektedir:

“Medreseler yatılıydı. Yatılı olduğu için zaten devamsızlık yapılamazdı. İster istemez orda kalınırdı. Sadece tatil vakitlerinde, yılda bir ya da iki defa tatile gidilebiliyordu (K3).”

“Devam zorunluluğu müderris ile mutaallim yani ders alan ve ders veren kişinin arasında belli bir disipline dayalıydı. Mesela haftada bir gün tatil vardı. O da sadece cuma günleri idi. Perşembe günü öğleden sonra tatile girilir, cuma günü ikindi vaktine kadar bu durum devam ederdi. İkinci vaktinden sonra tekrar başlardı. Yaklaşık 24 saat gibi bir tatil vardı (K5).”

“Medrese eğitimi resmi olmadığı için devam zorunluluğu herkesin kendi şahsına bağlıydı. Örneğin bir öğrenci daha iyi ilim alma kaygısına sahip olduğunda düzenli devam ederdi. Bu kaygısı olmayan öğrenciler için devamda esneklik vardı. Devam etmemek öğrencinin zararındır yani kendisi yarıda kalacaktır. Medreseler eskiden okullar gibiydi. Okullarda olan devam sisteminin bir benzeri mesreselerde de vardı (K7).”

Medreselerde Öğretim Yöntemi

Bu başlıkta katılımcılara, “Medresede öğretim yapılırken hangi yöntem, teknik ve stratejiler kullanılmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılar, medreselerin bireysel eğitime dayalı olduğunu ve bu nedenle de medresede okutulan derslerin çocuğun algılama seviyesine göre ilerlediğini belirtmişlerdir. Ayrıca, iki katılımcı (K3 ve K7) medresede bireysel eğitimin yanı sıra akran eğitiminin de kullanılan bir yöntem olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılardan biri (K2) ise, bireysel eğitimin yanında Sokratik yöntemin de medresede kullanılan bir yöntem olduğunu belirtmiştir. Bazı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmektedir:

“Medreselerdeki müfredat için belli bir süre yoktu. Öğrencinin algılama ve kavrama seviyesine göre bu durum değişiyordu. Ancak resmi okullarda bunun bir süresi vardır. Kavrasa da kavramasa da bu süre içinde bitmeli, bitecek (K1).”

“Medreselerde daha çok Sokratik yöntem kullanılıyordu. Sokratik yöntem, öğrenci merkezlidir. Sürekli öğrenciye soru sorulurdu. Öğrenci bunlara cevap verir. İkinci öğrenci dersi aldıktan sonra gider, arkadaşlarıyla müzakere ederdi. Sabah tekrar hocası ondan takrir ister, eğer yeterli değilse ve metnini iyi ezberlememişse ya da anlamamışsa ona yine aynı ders verirdi. Bir sonraki derse geçilmezdi (K2).”

“Modern okullarda sınıf metodu vardır. Öğrenciler 20, 30, 40 kişilik gruplara ayrılmışlardır. Medresede böyle bir şey yoktur. Medresede rahleyi tedris denilen metot hakimdir. Kitap konur hocanın önüne. Sizin de kendi kitabınız vardır. Aynı kitap üzerinden bir kişi ders görür. Eğer sizinle aynı dersi okuyan, aynı kitabı, aynı zamanda eğitime başladığınız arkadaşlar varsa, bu durumda 2-5 kişi arasında gruplar oluşabiliyordu. Bu sınıf sistemi değildi. Zira beraber başladığınız halde daha çalışkan olan bir öğrenci daha hızlı ilerleyi sizi geçebiliyor, ilerleyebiliyordu. Siz geride kalabiliyordunuz. Genelde ayrılma şu şekilde oluyordu: bir iki ders arkadaş dediğiniz, buna doğru medreselerinde hevalders denir, heval biliyorsunuz Kürtçede arkadaş demektir. Hevalders, ders arkadaş tabiriyle birlikte okuyan arkadaşlar, bunların 3, 5 kişi olduğunu düşünelim. Bunlardan 1, 2'si tatile gittiğinde diğerleri gitmezse, haliyle onların önüne geçmiş oluyor ve bu ders arkadaşlığı da bitiyordu. Sınıf usulü değil yani. Zorunlu olarak o kitapların bitirilmesi gerekiyordu. Özetle medrese eğitimi tamamen bireysel bir eğitimdi (K3).”

“Şimdiki teknikler medersede yoktu. Çok klasikti gerçekten. Yüz yüze bir eğitim yapılıyordu ve halen de böyle yapıyoruz. Ben öğrenciye, öğrenci de bana bana bakarak etkileşim kuruyoruz. Bu tarz bilgisayardan, her şeyden daha etkilidir. Aslında medrese hocaları şimdiye kadar çok fazla talebeyi bir arada görmedi. Talebemiz kıttı. O bakımdan şimdi 10 talebe, 12 talebe, 8 talebe oluyor. Biz bunlara ayrı ayrı değişik dersler veriyoruz. Mesela öğrenci başka bir medreseden bana geliyor, daha önceki medersede okuduğu kitabından devam ediyoruz. Durumunu değerlendiriyor, yeterli olmadığına kanaat getirdiğimizde o kitabı tekrar okutabiliyoruz (K6).”

Medreselerde Değerlendirme Sistemi

Bu başlıkta katılımcılara, “Medresede değerlendirme sistemi nasıldır?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar farklılaşmaktadır. Katılımcılardan üçü (K2, K6 ve K8) medresede öğrencinin verilen dersi öğrenip öğrenmediğini anlamak için günlük değerlendirmenin yapıldığını söylemişlerdir. Bu üç katılımcılardan biri (K2) günlük değerlendirmenin yanı sıra kitap sonunda da öğrencinin değerlendirdiğini belirtirken, diğeri (K6) günlük değerlendirmenin yanı sıra icazet döneminde de değerlendirmenin yapıldığını belirtmiştir. Katılımcılardan ikisi (K1 ve K3), değerlendirme şeklinin müderristen müderrise değiştiğini belirtmiştir. Bir katılımcı (K4), değerlendirmenin sadece kitap sonunda yapıldığını dile getirmiştir. Diğer bir katılımcı (K7) ise medresede değerlendirmenin olmadığını söylemiştir. Bazı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmektedir:

“Ölçme ve değerlendirme Müderristen müderrise değişmektedir. Müderrisler derste soru sorar, ezber yapıp yapmadığını kontrol eder; öğrenciyi takip ederlerdi. Bunu her gün o ders için yaptıkları gibi ayda bir de genel olarak yapar ve dersle ilgili müderrisler her zaman öğrencilerine soru yöneltir, yarışmalar yaparlardı (K1).”

“Çoğu medresede değerlendirme sistemi yoktu. Yani genel bir sınav yapılmıyordu. Sadece şu şekilde bir değerlendirme sistemi vardı. Bitirdiğiniz kitaptan sorumlu olurdu. Biz buna kitap sistemi diyoruz. Örneğin bir kitabı (kur) bitirdiğinizde daha önce okumuş olduğunuz, bütün kitaplardan imtihan edilirdiniz, sınava tabi tutulurdunuz. Okumuş olduğunuz bütün kitaplardan sorumlu kabul edilirdiniz. Metin ezberleriniz dinlenirdi. Her ilmin (alan) belli başlı metinleri vardı. O metinler ezberlettirilirdi. Bu metinler 10 ya da 20 sayfa civarı çok uzun olmayan metinlerdi. Ama bu her müderris tarafından dört dörtlük uygulanıyor muydu? Hayır. Yine de çoğunlukla uygulanıyordu, denebilir. Bu değerlendirme sistemi sonuçta hocaya kalmış bir şeydi (K3).”

“Zaman zaman imtihan yapıyorduk. Öğrencinin kabiliyeti nasıldır? Diye. Ancak şu an öyle şeyler yoktur. İmtihan yapmak isteyen müderrisler serbesttir. Öğrencileri mutlak bağlayan bir şey olmadığı için icabında bir talebe bir müderriste 6 ay kalıyor ardından başka bir yere gidebiliyor. Ben kendi disiplinimi ona dayatamıyorum yani (K7).”

“Hoca yeni derse başlamadan önce önceki dersi öğrencilere tekrar ettirdi. Önceki dersi sorardı ve eğer öğrenci önceki dersi öğrenememişse, o gün başka derse geçilmezdi. Aynı dersi tekrar ödev olarak verirdi (K8).”

Günümüz Eğitim Problemlerine Bir Çözüm Yolu Olarak Medrese

Bu başlıkta katılımcılara, “Medreselerde uygulanan yöntemler günümüz eğitim problemlerine çözüm olabilir mi?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların çoğu, medresede kullanılan yöntemin bazı değişiklikler doğrultusunda günümüz eğitim problemlerine çözüm olabileceğine dair görüş belirtmişlerdir. Fakat iki katılımcı (K3 ve K8), medresede kullanılan yöntemin şu an mevcut okullarda uygulanmasının zor olduğunu düşündükleri için medrese yönteminin günümüz eğitim problemlerine

çözüm olamayacağını düşünmektedirler. Katılımcıların bazı görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Tartışılır. Ama birebir çözüm olabilir mi bilmiyorum. Ama günümüz okullarında sınıf ortamı öğretmen merkezlidir. Okul ile medrese eğitimi belki kaynaştırılabilir. Birebir gerçekleştirilmesi okullarda imkânsız bir şeydir. Okullarda öğrenci sayıları çok fazla. Öğretmen, öğrenciyle birebir ilgilenemez, bu zor. Ama belki sayı biraz daha azaltılabilir. Örneğin öğrenci mevcutları 15’e indirilirse uygulama mümkün olabilir (K2).”

“Çözüm olabilir bence. Ama imkânlar varsa tabii. Bunun için epey daha hoca gerekli olacak. Okullardaki öğrenciler çok olduğu için az sayıda hoca ile olmaz. Hocaların arttırılması ve istekli olmaları lazım (K4).”

“Bir kere eğitim sisteminin eksikliklerinin, sıkıntılarının tespit edilmesi gerekiyor. Bunlar Nelerdir? Diye. Haliyle medresenin de kendi içerisinde ciddi sıkıntıları vardır. Bir dönem iyi işlev görüyordu ama şu an kimse inkâr edemez o kadar da işlev görmüyor. Klasik metot artık günümüzde geçerli değil. Bu öğretim tarzı, okullarda uygulanamaz. Nasıl olacak bilmiyorum yani (K3).”

Medreselerin Buldukları Yöre, Köy ve Bölgeye Katkısı

Bu başlıkta katılımcılara, “Medreselerin buldukları yöre, köy ve bölgeye katkısı var mıdır? Varsa nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların hemen hemen hepsi bu soruya benzer cevabı vermiştir. Katılımcılara göre medrese bulunduğu yere kültürel ve manevi yönden katkı sağlamanın yanı sıra hoca ve öğrencileriyle halka rol ve model olmaktadır. Bazı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmektedir:

“Medreselerin bölgeye maddi açıdan bir katkısı olmaz. Kültürel ve manevi katkısı çok büyüktür. Kültürel katkısı açısından bakıldığında halk oyunları ve eski yazı ile okuma yazmanın gelişmesine katkıları olmaktadır. Edebiyat açısından Kürtçe dilinin hem korunması hem de edebiyatın gelişmesine katkısı vardır. Çünkü medreseler hem dini eğitimin merkezi olmasının yanı sıra Kürt edebiyatının ve dilinin gelişmesini de üretilmesini de sağlayan müesseselerdir. Bunun için birçok şair, edebiyatçı Kürt dili açısından bu medreselerden çıkmıştır. Ahmedî Xani, Fagiyî Teyran, Melaye Cezerî şiirleri köy halkının ya da mahallelilerin de katıldığı cuma akşamları programlarında okunur ve bu şekilde halk edebiyat ve kültürle tanışır ve onunla iç içe olurdu. Aynı zamanda halk, oynanan oyunlarda seyirci ve katılımcı olurdu. Bir de manevi katkıdan bahsederek medresenin bulunduğu köy veya mahallede çocuklar ve gençler boş zamanlarını genelde medresede geçirdikleri için dini yönden bilgilenmiş olurlar ve dini hassasiyetleri gelişirdi. Medreselerin eğitim dili öncelikle öğrencinin anadilidir. Müfredatın başlangıç düzeyindeki dersler Kürtçe’dir. Hoca dersi Kürtçe açıklardı, müfredat dili de Kürtçe’dir. Ancak başlangıç düzeyini aştıktan sonraki dil müfredat a dönük olarak Arapça, ders verme ve açıklama dili ise Kürtçe’dir. Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu’daki medreselerde dil, Kürtçedir. Eğer öğrenci Zazaysa, hoca da Zazaca biliyorsa, dersler

Zazaca açıklanır ve öğretilirdi. Eğer Zazaca bilinmiyorsa dil, Kürtçedir. Yabancı dil olarak Farsça öğretilir. Sadi Şirazi'nin Gülistan adlı eseri okutulurdu (K1).”

“Ciddi katkılar var. Mesela doğunun hala mütedeyyin kimliğini devam ettirmesi üzerinde bence en büyük sebeplerinden bir tanesi de medreselerin halk üzerindeki etkisidir. Hala onlarca, yüzlerce mela denilen ve itibarlarını ciddi bir şekilde koruyan insanlar var. Bu kişilerin de yetiştirdiği başka kişiler yani, talebeler var. Bunlar buldukları toplum içerisinde ciddi bir hürmet görmektedirler. Mesela ben bugün kendi köyüme gittiğimde kimse bana bir ilahiyatçı gözüyle bakmaz. Ben vaktiyle medrese okumuşum. İlmimi bitirmişim, tedaris etmişim. Alan farkı da yoktur. Şu anki mesleğim hukukçu. Bunu söyleyemem onlara. Sen medrese mezunusun her şeyi bilmek zorundasın, derler. Hadisi sorar sana, Kuran'ı sorar, aklına gelebilecek hemen hemen her türlü meselede soru sorar. İtibar da eder, hürmet de gösterirler. Nasihat dinlerler. Bu açıdan toplumun mütedeyyin kimliğini korumasında bence ciddi bir etkiye, role sahiptirler medrese mezunları. Doğu toplumunun Batı toplumuna nazaran çok daha fazla mütedeyyin olması bence müderrislere verilen farklı değerden, Doğuda ciddi oranda medreselerin bulunmasından kaynaklanıyor (K3).”

“Mesela şu an üniversitenin Van'a ne kadar katkısı varsa medresenin de o kadar katkısı vardı. Ben hiç okul okumamışım ama şimdi ilahiyattan bir hoca gelse, onunla saatlerce konuşabiliriz, tartışabiliriz. Belki benim bildiğimi o asla bilmiyor (K8).”

Tartışma ve Sonuç

Medreseyi, medrese eğitimi almış bireylerin görüşleriyle ele alan bu çalışma, medrese eğitiminin, eğitim ve öğretim verdiği alan olan din bilimleri konusunda başarılı olduğu biçiminde değerlendirilebilir. Medresenin verdiği eğitimde başarı sağlamasında kullandığı yöntemin, değerlendirme sisteminin ve birebir eğitim gibi özelliklerin olduğu açıktır. Bununla birlikte medrese hocasının öğrenciyle kurduğu karşılıksız ve samimi iletişim, öğrencinin hocasına olan bağlılığını artırmaktadır. Timurtaş'ın (2008) da belirttiği gibi hem hoca, hem öğrenci hem de medreseye katkı sağlayan hayırseverler, medrese eğitimini maddi menfaat beklemeden yürütmektedirler ve bu da medrese eğitiminde içtenlik faktörünün etkisini ortaya koymaktadır.

Medreseye temelde dini ilimleri tahsil etmek için giden öğrenciler, hocadan memnun kalmadıkları zaman hocanın gözetimindeki eğitimlerine son vererek istedikleri hocadan eğitim alabilme şansına sahiptirler. Bunun yanı sıra medresede eğitimin sürekli olması ve kimi zaman yatılı olması, öğrencinin uzun süreli ders ilişkisinin kesilmesine engel olmaktadır. Ayrıca medresede öğrenci, hocadan birebir ve yüz yüze ders aldığından ancak kendisiyle rekabet etmektedir. Bu nedenle öğrenciler zarar verici bir rekabet kaygısından uzak kalabilmektedir. Ayrıca öğrencinin bitireceği kitap (kur ya da alan) bellidir ve öğrenci onu kendi çalışması ve zekâsının durumuna bağlı olarak bu kurları iyice öğrenerek bitirmektedir. Medreselerin çoğunda var olan günü birlik değerlendirmeler

öğrencinin, öğrenme eksiğini anında düzeltme ve tamamlama olanağı sağlamaktadır. Bu açıardan bakıldığında medresede olduğu gibi, formel eğitim veren okulda öğrencinin asıl hedefinin başkasını geçmek değil, kendini yetiştirmek olduğu kavratılmalı ve öğrenme ortamları bu kavrayışın sağlanabileceği şekilde düzenlenmelidir. Medresede öğrenciler, hem birebir eğitim aldıklarında hem de grupla ders aldıklarında akranlarını görebildikleri için sıcak bir ortam geliştirebilmektedirler.

Bu çalışmadan elde edilen bir başka bulgu ise, eski dönemlerde bazı köylerde okul olmadığından ulaşımı zor ya da kış koşulları ağır köylerdeki halkın, medreselerin varlığıyla okuma yazmayı öğrenmesi ve dini ilimleri almasıdır. Katılımcılardan birinin (K8) bu konudaki ifadeleri şöyledir; *“Ben çocuk olduğum dönemde, şuan 51 yaşındayım, köyde okul yoktu, medrese vardı. Yollar kapandığı için uzun dönem okul da olmadı. O yüzden de biz medreseye gittik. Okuma yazmayı ve dini ilimleri oradan aldım.”* Katılımcının da ifadesinden anlaşılacağı üzere medreseler köyün eğitim faaliyetine destek olmuştur.

Çalışmadan çıkan bir diğer sonuç ise, bazı medrese hocalarının, öğrencilere dini ilimleri öğrenmeyi özendirmesinin yanı sıra fen ve teknoloji ilminin de öğrenilmesini özendirdikleri yönündedir. Örneğin, K8'in şu ifadesi konuya açıklık getirebilir;

“Bizim hocamız, bize dini ilimleri öğretirdi ve dini ilimlerin dışındaki ilimlerin gelişim göstereceğinden bahsedirdi. Mesela, ben cep telefonunun ortaya çıkıp bu kadar gelişmesine şaşırıyorum. Çünkü hocamız bu türden bir aletin icat edeceğini daha ben çocukken anlatmıştı. Hata bize iki başlı robottan da bahsetti. O henüz icat edilmedi; ama bir gün bu türden bir şeyin icat edileceğini söyledi ve ben inanıyorum o da olacak. Ama ne yazık ki medresenin imkânları kısıtlıydı. Bizlere fen ve diğer ilimler öğretilmiyordu. Deneyler yapılamıyordu. Bu yüzden kısıtlı imkânlarla ancak bu kadarı yapıldı. Ama ben inanıyorum ki eğer medreseye destek sağlansaydı medrese hocaları, medrese usulüyle çok büyük ilerlemeler kat ederdi birçok alanda. Bizim çocuklarımız, belki de iki başlı robotu icat ederdi. Kim bilir; ama ne yazık ki yoktu. Medrese usulünü şu an günümüz okuluna da uygulamak zor tabi. Çünkü sınıflar kalabalık, hoca sayısı az, okullar ve okul gereçleri halen yetersiz. Tabi Milli Eğitim bu yönde düzenlemeler yapıyor ve gördüğüm kadarıyla güzel gelişmeler var. Ama sadece Milli Eğitimden beklemek yeterli değil. İnsanlarımızda eğitime değer vermeli ve eskiden medreseye halkın destek çıktığı gibi okula ve eğitime destek çıkmalıdır.”

Herhangi bir maddi beklenti olmadan ilime değer verilmesinin Müslümanları, ileri seviyeye götürdüğünü düşünen İslam Bilim Uzmanı Fuat Sezgin de (2010) bu çalışmadaki katılımcıyla benzer görüştedir. Sezgin'e (2010) göre, eskiden ilmin doğuda ve Müslüman ülkelerde daha gelişmiş seviyede olmasının en büyük nedeni, Müslümanların ilime, sadece ilim olduğu için değer vermesidir. Bu noktada Doğu toplumlarının bilgiyle olan ilişkisi pragmatizmden öte bir ilişkidir. Ayrıca, Sezgin'e göre, İslam dini ilime büyük değer vermektedir. Hz. Peygamberin, *“İlim, Çin'de de*

olsa gidiniz; İlim her Müslüman'a farzdır" demesi, Peygamberin ilme verdiği değeri yansıtmaktadır (Turan, 2010).

Benzer şekilde, *"Hiç bilenle bilmeyen bir olur mu? Ancak akl-ı selim sahipleri, sağduyulu olanlar düşünüp ibret alır"* (Zümer/9) ayetiyle bilmenin, bilginin ve aklın önemine atıfta bulunulmuştur. Diğer yandan İslam peygamberinin *"Rabbim benim ilmimi arttır; bir saat ilme çalışmak, bir gece ibadetten hayırlıdır; ya bilen, ya öğrenen, ya dinleyen veya ilmi seven ol"* gibi hadisleri İslam ümmetinin eğitime ve öğretime dair bir duruş oluşturmaya yardımcı olmuştur (Taşkın, 2008). Buradan anlaşılacağı üzere, medreselerin başarı sağlamasında bilime verilen önem açıktır. Ayrıca diğer bir katılımcı da (K2) öğrencinin medreseye gitme amacı için şöyle demiştir; *"Daha önce amaç, ilim öğrenmek. Yani ilim, ilim için öğreniliyordu. Bu amaçla gidildiği için de iyi bir verim alınırdı. Yani herhangi bir mesleki kaygı güdülmeksizin oraya gidilir, ilim öğrenilirdi."* İlime, sadece ilim olarak değer verilmesi, medreselerin en önemli özelliklerinden biridir. Bugün okulların bir çocuğunda, öğrencilerin geneli ilmi, ilme değer verdiği için değil, ders geçmek, sınıf geçmek, ileride meslek sahibi olmak gibi kaygılarla öğrenmektedir. Bu nedenle de öğrenilen bilgi, kısa süre sonra unutulmaktadır.

Diğer yandan medreselerin olumsuz yönü olarak görülen bir çok nokta da bulunmaktadır. Medreselere yönelik en büyük eleştiri, bu kurumların çağın gereklerine göre kendilerini yenileyememiş olmalarıdır (Çiçek, 2008). Formal bir eğitim kurumu haline dönüşememiş olmaları, medreselerin gerilemesine neden olmuştur. Bu nedenle medrese sisteminin tam olarak günümüz okullarına model olabileceğini ya da okullarla rekabet edebileceğini söylemek mümkün görünmemektedir. Ancak tarihsel bir bakış açısı ile bakıldığında, bu kurumların ortaçağda önemli bir aydınlanma işlevi gördüğünü söylemek mümkündür. Medreseleri bu dönemde başarıya ulaştıran dinamikler öğrenciye yönelik program, birebir eğitim, bilene ve bilime atfedilen değer, toplumun sosyolojik dokusuyla uyumlu olma, ekonomik desteği onu yaşatan toplumdaki tedarik etme gibi özellikler olduğunu söylemek mümkün görünmektedir.

Medreseler, günün koşullarına uymamaları ve resmi bir eğitim kurumu olmamalarından dolayı bazı eksikliklere sahiptir. Asırlarca bir eğitim kurumu olarak topluma hizmet eden medreseler (Timurtaş, 2008; Pilatin, 2010; Çiçek, 2010; Yalar, 2010);

- Kültürün sonraki nesillere aktarılması,
- Öğrencinin dönemin iyi hocalarına gidip ders alabilmesi,
- Eğitimin öğrencinin yaşadığı bölgenin dilinde verilmesi,
- Birebir eğitim verilmesi,
- Akran eğitimini kucaklaması,
- Öğretim yöntemi olarak Sokratik yöntemin tercih edilmesi,
- Eğitim verilirken ailenin ve toplumun ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması bakımından başarılı bulunabilirler.

Medreseler, yurt dışında uygulanan ve alternatif okul olarak bilinen Montessori, Paidei Okulları, Ev Okulları, Sözleşmeli Okullar, Mıknatıs Okulları (Magnet schools) ve Waldrof Okullarıyla benzerlik göstermektedir (Reich, 2005; Aydın, 2012; Neill, 2000; DE, 2004; Seldin ve Epstein, 2003; www.paideiaschool.org/). Bu nedenle, medreseler de diğer alternatif okullar gibi ülkemizin eğitim programına, eğitimcilere ve okullarımıza katkı sağlayabilir. Eğitimcilerin batıdaki alternatif okulları ve doğudaki medreseleri incelemeleri, eğitime ve eğitim programına bu yönde yön vermeleri faydalı olabilir.

Kaynakça

- Akyüz, Y. (2013). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: PegemA.
- Aydın, İ. (2012). *Alternatif Okullar*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Balcı, A. (2006). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Ankara: Pegem A.
- Çiçek, H. (2008). *Tatvan ve Çevresinde İlmî Çalışmalar ve Ohin Medresesi Örneği*. International Symposium of Tatvan and Its Surrounding from Past to Future Papers. 31 August-2 September 2017.
- DE (2004). *United States Department of Education Office of Innovation and Improvement, Innovations in Education: Creating Successful Magnet Schools Programs*, Washington, D.C.
- El Arabbiyyetü Lil-Cemi (2011). *بيديك بينا العربيت (1. Kitap)*.Konya: Tekin Kitabevi.
- Güven, İ. (2013). Türkiye Selçuklularında medreseler. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/482/5659.pdf>
- Hardaker, G., & Sabki, A. A. (2014). Islamic Pedagogy And Embodiment: An Anthropological Study of a British Madrasah. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 28(8), 873–886. doi:10.1080/09518398.2014.917738
- Hızlı, M. (2008). Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler. *T.C. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 25-46. <http://www.paideiaschool.org/>. Erişim tarihi: 12.01.2014.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Neill, A.S. (2000). *Özgürlük Okulu (1.bs.)*, (çev. Nilgün Şarman). İstanbul: Payel Yayınevi.
- Öktem, Ü. (2014). Osmanlı Medreselerinde Felsefe. *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*. Sayı:35. s:271-288.
- Pilatin, Ü. (2010). *Tarihte Şırnak ve Çevresinde Faaliyet Gösteren Eğitim Kurumları*. Uluslararası Şırnak ve Çevresi Sempozyumu. 14-16 Mayıs 2010.
- Reich, R. (2005). Why Homeschooling Should be Regulated. Cooper, B. S. (ed.), *Homeschooling in full view: A reader*. Greenwich, CT: Infomation Age Publishing.

Seldin, T. ve Epstein, P. (2003). *An education for life*. Beltsville, Maryland: The Montessori Foundation.

Sim, M. (1992). Nature And Value in Aristotle's Nichomachean Ethics. *Southwest Philosophy Review*, 8(1), 85-98. doi:10.5840/swphilreview19928110

Şanal, M. (2003). Osmanlı Devleti'nde medreselere ders programları, öğretim metodu, ölçme ve değerlendirme, öğretimde ihtisaslaşma bakımından genel bir bakış. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (1), 149-168.

Taşkın, Ü. (2008). Klasik Dönem Osmanlı eğitim kurumları "Ottoman education foundations in classical terms1. *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, 1 (3), 343-366.

Timurtaş, A. (2008). *Botan Müderrislerinin Piri Molla Muhammed Zıvıngi*. İstanbul: Kent Yayınları.

Turan, S. (2010). *Fuat Sezgin Bilim Tarihi Sohbetleri* (1. Basım). İstanbul: Timaş Yayınları

Türnüklü, A. (2000). Eğitim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24, 543-559.

Yalar, M. (2010). *Tatvan ve Çevresinde Tarihi Medrese Geleneği*. International Symposium of Tatvan and Its Surrounding from Past to Future Papers. 31 August-2 September 2017.

Extended Abstract

The word Madrasah, which is etymologically derived from Arabic, is used to mean school, educational institution or a place designed for educational purposes within the context of Islamic teachings (El Arabbıyyetü Lil-Cemi, 2011: 83). In the other words madrasahs are also used in Islamic countries, as a place where, the courses based on a multitude of different educational activities are taught according to the rules of Islamic religion, meeting criteria for and compatibility with the modern day higher educational institutions, namely faculties (Akyüz, 2013: 21-22). It is a fact universally acknowledged that with the acceptance of Islam, these educational institutions became the most important training centers throughout the medieval period. An interdisciplinary perspective has been incorporated into the curriculum of madrasahs, making them centers for the real Islamic scholarship. When they were first launched in Turkish-Islamic cultural circles they become very popular. Akyüz (2013); two basic reasons for the emergence and popularity of madrasahs have been cited so far. The first is the need for the new Muslim nations to learn Islam correctly and thus correct the mistakes of their old ways of living and thinking, and for propounding the word of God (Kalamullah) to be enshrined in its environment. The second is the policies and postulates adopted by Sunni Islamic teaching in the face of Shiism. The means and modes based on these reasons were

later spread out and used to describe the educational levels and degrees to be used as criteria to be met in primary education (Fast, 2008). As educational institutions, they have maintained their existence over time, undergoing some changes in their curriculum, teaching method, measurement and evaluation dimensions in the process. However, on the falsified grounds that these institutions should meet the criteria of the modern education some constitutional changes took place in order to bring them under the body of the unification of educational law in 03.03.1924 numbered as 430 first article, these institutions were attached as well as connected to the Ministry of Education these. But Iran, Indonesia still continue some of their educational activities and services in madrassas; in countries like East Turkestan and India, methods and curricula implemented in madrasahs are still popular and they are close to each other (Timurtas, 2008).

Method

This study is based on a general screening and interviewing methodology drawing on data collected and evaluated through a qualitative method. The data were obtained through individual interviews which were later interpreted within the context of a qualitative approach and analysis (Türnüklü, 2000, Karasar, 1999). The study group constituted within the scope of this investigation consisted of 8 people. Participants were 4 academicians who had been educated in madrasahs as well as formal education and who are still working at Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Theology, 3 officials who were trained in madrasahs and 1 tradesman who was trained in madrasahs too. Before the data were collected, experts were asked about interviews conducted by people specialized in different fields (History, Education and Theology). Individual interviews were conducted at times appropriate for the persons involved in the study. The talks lasted about 25 minutes. During the conversation, the voice recorder was authorized for use by the interviewers and the conversation was recorded with the voice recorder. Semi-structured interview technique was used as data collection method in the study. This method does not impose any exact restrictions or freedom as both fully structured interviews and unstructured interviews. It corresponds to a method suitable for obtaining flexible data between two trends (Karasar, 1999, Balcı, 2006). Some measures have been taken to ensure the validity and reliability of the study. In this direction, a pool of questions was first established for interview questions. Then, 11 questions that were supposed to serve for the objectives of our study were selected and presented again to the expert opinion. Discussions made with the participants were started with the questions which were open and clear. During the interviews, it was clearly stated that the interviewer would be registered to prevent data loss and sufficient time was provided for the participants.

Results

Based on the findings obtained throughout the procedures and processes of the study, the question "What is the purpose of the students to go to the madrasah?" we're directed to the preference and intention of going to the

madrasahs. Almost all of the participants said that the students went to the madrasahs to learn the fundamental tenets of their religions and have adequate understanding of basic sources of their religious and cultural heritage. Participants who were evaluated within the context of the heading related with the obligation to go to madrasahs were asked this question: "Is there any obligation to attend?" Many of the participants reported that they had to attend the madrasahs. Two participants said that there was no obligation to attend them. Participants evaluated under the heading designed for the teaching method in the Madrasahs were asked: "Which methods, techniques and strategies are used in the Madrasah?". Participants stated that the environment depended on individual education and the lessons taught in the educational process and progress according to the level of perception of the pupil. In addition, the two participants pointed out that there is a method of individual education as well as peer education. One participant stated that besides individual education, Socratic method is also used in madrasahs. Participants under the heading of the evaluation system in the madrasahs were asked, "How is the madrasahs evaluation system?" Participants' answers to this question differed. Three of the participants said that the daily evaluation was done to see if the student learned the given lesson. Another participant stated that besides the daily evaluation, the assessment was made during the festival period. Both of the participants stated that the evaluation method changed depending on the teacher. Participants under the heading of the madrasah as a solution to today's educational problems were directed to the question "Can the methods applied in the madrasahs be solutions to today's educational problems?" Many of the participants pointed out that some changes in the method used in these educational institutions might solve today's educational problems. However, since the two participants thought that the method used in the madrasahs was difficult to apply to the current schools, they thought that the madrasah method could not be a solution to today's educational problems. Participants under the heading "Contribution to the Region, Village and Region" of the Madrasahs said, "Are there any contributions to the region, village and region where the Madrasah are located? What if?" Was asked, and almost all of the participants expressed their opinion that this question contributed to the cultural and spiritual amendment of the region where the madrasahs are located.

Conclusion and Discussion

This study, addressed by the views of individuals who have received madrasah education, can be evaluated as the success of the madrasah education in the field of religious sciences, the field of education and teaching. Students who go to the madrasahs to have an adequate training and acquisition in religious sciences basically have the chance to get training from the trainee when they are not happy with the trainee by ending the trainings under the supervision of the trainee. It should be understood that this student can prefer the teacher. In addition, the student competes with the student only when he / she learns one-to-one and face-

to-face education For this reason, students can avoid harmful competition. Some madrasa teachers are encouraging students to learn about science and technology as well as helping them to learn religious sciences. The greatest criticism of these institutions is that they can not renew themselves according to the requirements of our times. However this criticism is unfounded madrasahs have some shortcomings due to the lack of funding; this is the reason why do you face some difficulties meeting the requirements of the day defect that they are not officially recognized educational institutions make them to be perceived as discredited to some extent. Cultures, the ability of the student to choose a teacher, the ability to receive education in mother tongues, face-to-face training, and embracing peer education are considered to be the positive side of these educational institutions. They can be successful at the forefronts of global pedagogies. Madrasahs have some similarities with Montessori, Paidei Schools, Home Schools, Contracted Schools, Magnet Schools and Waldrof Schools, which are applied abroad in some respects and known as alternative schools (Reich, 2005, Neill, 2000, DE, 2004, Seldin and Epstein, 2003; www.paideiaschool.org/).